

POSTANOWIENIE

25 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

na posiedzeniu niejawnym 25 kwietnia 2024 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku Z. D. i B. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółki
komandytowej w K.
z udziałem J. K.
o wpis,
na skutek skargi kasacyjnej J. K.
od postanowienia Sądu Okręgowego w Gdańsku
z 7 kwietnia 2021 r., III Ca 775/20,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;
- 2) zasądza od uczestnika J. K. na rzecz
wnioskodawcy Z. D. kwotę 240 (dwieście
czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania
kasacyjnego z odsetkami, w wysokości odsetek ustawowych
za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego,
za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia odpisu
niniejszego postanowienia uczestnikowi J. K.
do dnia zapłaty.

[SOP]

UZASADNIENIE

Określone w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący wykaże, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które – zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. - będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W skardze kasacyjnej wniesionej od postanowienia Sądu Okręgowego w Gdańsku z 7 kwietnia 2021 r. (sygn. akt III Ca 775/20) pełnomocnik uczestnika postępowania – J.K. oparł wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania na przesłankach określonych przez art. 398⁹ § 1 pkt 2 oraz 4 k.p.c. W jego ocenie zachodzi potrzeba wykładni przepisów wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, to jest: art. 17, art. 18 i art. 76 ust. 5 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (dalej: „u.k.w.h”). Zdaniem skarżącego w stanie prawnym, który został ukształtowany w następstwie postanowienia Sądu Okręgowego w Gdańsku z 7 kwietnia 2021 r. występuje konieczność ustosunkowania się przez Sąd Najwyższy do kilku kwestii zaprezentowanych w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie przedmiotowej skargi do rozpoznania, dotyczących interpretacji powyższych przepisów ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece. Nadto skarżący wskazał, że w jego ocenie rekomendowana Sądowi Najwyższemu skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do sformułowanego w skardze kasacyjnej uczestnika postępowania wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania należy stwierdzić, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazano, iż uzasadnienie takiego wniosku nawiązuje do instytucji „przesądu”, uregulowanej w art. 398⁹ k.p.c.

i stanowi jej dopełnienie. Jest to zatem obowiązek nałożony na skarżącego, polegający na wykazaniu argumentów przemawiających za tym, aby skarga kasacyjna została przyjęta do rozpoznania przez Sąd Najwyższy. Niezbędne jest, zatem, przedstawienie odpowiedniego wyводу jurydycznego, argumentów świadczących o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Powołanie się na przyczynę kasacyjną przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga w szczególności wykazania przez stronę skarżącą, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, sprecyzowania, w drodze stosownego jurydycznego wyводу, na czym owe wątpliwości polegają, a także że mają one poważny oraz rzeczywisty charakter i ich rozstrzygnięcie wiąże się z rozpatrywaną sprawą i jest istotne z punktu widzenia wyniku postępowania oraz publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Innymi słowy, dla wykazania przyczyny kasacyjnej z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., konieczne jest nie tylko wskazanie na potrzebę interpretacji określonego przepisu prawa, ale też sprecyzowanie, poprzez adekwatny wywód jurydyczny, z czego potrzeba ta wynika i jakie motywy zaważyły na tym, że dotychczasowy dorobek doktryny i orzecznictwa jest w tej mierze niewystarczający. Jeżeli, natomiast, podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (zob. m.in. postanowienia z 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepubl.; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, niepubl.; z 8 lipca 2008 r. I CSK 111/08, niepubl.; z 20 listopada 2015 r., III CSK 269/15, niepubl.; z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, niepubl.; z 3 sierpnia 2017 r., IV CSK 85/17, niepubl.; z 7 grudnia 2017 r., I CSK 499/17, niepubl.; z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 571/17, niepubl.).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania, zaprezentowane przez skarżącego, nie czyni zadość wymogom rzetelnego wykazania przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Skarżący tytułem jej uzasadnienia zaprezentował wywód

prawny ograniczający się do skierowanych do Sądu Najwyższego pytań w zakresie interpretacji instytucji hipoteki przymusowej w warunkach przewidzianych dyspozycją przepisów art. 17, art. 18 i art. 76 ust. 5 u.k.w.h. Wbrew wymogom przewidzianym w orzecznictwie Sądu Najwyższego dla wykazania przyczyny kasacyjnej z art. 398 § 1 pkt 2 k.p.c. uczestnik postępowania zasadniczo nie zaprezentował rozbieżnych orzeczeń znajdujących zastosowanie w realiach sprawy, w efekcie też nie dokonał adekwatnej analizy prawnej oraz nie dowiódł, że powołana rozbieżność wynika z różnej interpretacji powołanych w skardze kasacyjnej przepisów.

W odniesieniu do wskazanej potrzeby wykładni art. 17 i 18 u.k.w.h. skarżący pominął aktualne i jednolite orzecznictwo Sądu Najwyższego, zgodnie z którym przepis art. 17 u.k.w.h. chroni uprawnionego wyłącznie przed zdarzeniami, które przybierają postać czynności prawnych, jednak w przypadku hipoteki przymusowej do jej powstania potrzebna jest inicjatywa wierzyciela, którą kwalifikuje się jako jednostronne oświadczenie. Zatem nabycie hipoteki przymusowej powinno być zrównane w kontekście art. 17-18 u.k.w.h. z nabyciem prawa przez czynność prawną, co oznacza, że również w przypadku powstania hipoteki przymusowej mamy do czynienia z czynnością prawną uzasadniającą stosowanie do niej wyżej powołanych przepisów w razie kolizji między roszczeniem o przeniesienie własności nieruchomości bez obciążenia a hipoteką, w tym hipoteką przymusową (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 6 września 2013 r., V CSK 433/12, niepubl., z 30 stycznia 2018 r., III CSK 385/16, niepubl. i III CSK 379/16, niepubl., z 29 maja 2018 r., IV CSK 624/17, niepubl., z 7 marca 2019 r., IV CSK 610/17, niepubl., z 17 marca 2019 r., IV CSK 598/17, niepubl., z 29 maja 2019 r., II CSK 57/18, niepubl. oraz z 28 sierpnia 2019 r., IV CSK 260/18, niepubl.). W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się także jednolicie, że przepis art. 76 ust. 5 u.k.w.h. ma zastosowanie do każdego podziału nieruchomości, w tym podziału polegającego na ustanowieniu odrębnej własności lokalu, jak również do każdego rodzaju hipoteki, w tym hipoteki przymusowej (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 3 sierpnia 2018 r., IV CSK 138/18, niepubl. oraz z 28 sierpnia 2019 r., IV CSK 260/18, niepubl.). W istocie sformułowana przez uczestnika postępowania, w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., potrzeba wykładni

przepisów prawych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów w postaci trzech pytań sformułowanych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zmierza do dokonania pełnej kontroli prawnej przez Sąd Najwyższy trafności rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego w Gdańsku zajętego w tej konkretnie sprawie, stanowiąc polemikę z tym stanowiskiem związaną z zastosowaniem konkretnych przepisów prawa w ustalonym stanie faktycznym. Nie jest, natomiast, kognicją Sądu Najwyższego korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie. Rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może sprowadzać się do odpowiedzi na zarzuty autora skargi skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów. W konsekwencji, mając na względzie powyższe rozważania, należało przyjąć, że skarżący nie wykazał przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Skarga kasacyjna uczestnika postępowania nie kwalifikowała się do przyjęcia również z tej przyczyny, iż nie posiadała waloru „oczywistej zasadności”. Przesłanka „oczywistej zasadności skargi” zachodzi wówczas, kiedy zasadność zarzutów podniesionych w skardze kasacyjnej wynika *prima facie*, bez głębszej analizy prawnej. Dotyczy to więc jedynie uchybień przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji w skardze kasacyjnej, o charakterze elementarnym polegających w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym. Do wykazania oczywistej zasadności skargi powinno wystarczyć jedno konkretne twierdzenie, jedna stanowcza, przekonująca od razu teza, wskazująca racje podważające rozstrzygnięcie poddane krytyce i zaskarżeniu. Na tym właśnie polega „oczywista” zasadność środka zaskarżenia w rozumieniu przyjętym w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2019 r., IV CSK 307/19, niepubl.). Wobec faktu, że skarżący w odniesieniu do tej

przyczyny uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej ograniczył się do stwierdzenia, że naruszenia przepisów prawa materialnego art. 17 i art. 76 ust. 5 u.k.w.h. są oczywiste nie wykazał powołanej przyczyny uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Poza tym sama konstrukcja uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest dotknięta dodatkową wadą. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że przesłanki określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c. wykluczają się, gdyż skarga kasacyjna nie może być uznana za oczywiście uzasadnioną, jeżeli o występowaniu tej przesłanki miałoby świadczyć naruszenie przepisów prawa, których wykładnia nasuwa tak duże wątpliwości lub wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, że konieczne jest ich wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy. W dotychczasowym orzecznictwie Sąd ten zwracał już uwagę, że jednocześnie uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawa) generalnie wyklucza możliwość powołania się z tych samych przyczyn na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej. Jak wskazano w postanowieniu Sądu Najwyższego z 21 października 2008 r., II PK 158/08 (niepubl.) przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawarte w pkt 1, 2 oraz 4 - art. 398⁹ § 1 k.p.c. wzajemnie się krzyżują i wykluczają możliwość przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zarówno z uwagi na interes publiczny (pkt 1 i 2 powołanego przepisu), jak i prywatny skarżącego (pkt 4 powołanego przepisu). W rezultacie, mając na względzie wszystkie powyższe rozważania, należało przyjąć, że skarżący nie sprostął wymogom stawianym w orzecznictwie Sądu Najwyższego dla wykazania powołanej przyczyny uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Wskazać także należy, że nie zachodzi nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę – w granicach zaskarżenia - z urzędu (art. 398¹³ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego - na stosowany wniosek zawarty w odpowiedzi na skargę kasacyjną - orzeczono na podstawie art. 520 § 3 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1¹, § 3-4, art. 99, art. 391 § 1, art. 398²¹ i art. 13 § 2 k.p.c. oraz przepisów § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. § 5 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jedn. tekst Dz.U. z 2023 r., poz. 1935.

(A.G.)

[ms]